

ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΚΑΙ ΑΝΘΡΩΠΟΘΕΙΚΗ (Μέρος Α')

Το άτομο και η κοινωνία υπάρχουν αμοιβαία. Ο άνθρωπος είναι «πολιτικό ον». Η δημοκρατία επιτρέπει την πλούσια και πολύπλοκη σχέση άτομο-κοινωνία, όπου τα άτομα μπορούν να αλληλο-βοηθούνται, αλληλο-αναπτύσσονται, αλληλο- ρυθμίζονται και αλληλο-ελέγχονται.

Η **ανθρωποθητική** προϋποθέτει την **ενσυνείδητη απόφαση**, ότι είμαστε μέλη μιας ανθρώπινης κοινωνίας που ανήκει στο ευρύτερο ανθρώπινο είδος, άρα οφείλουμε να καλλιεργούμε διαρκώς την ειδοποιό διαφορά μας από τα άλλα έμβια όντα, την **ανθρωπινότητά μας** με προσωπική μας ευθύνη. Να εντοπίζουμε τις αντινομίες, αλλά και να τις γεφυρώνουμε για μια υπέρτερη ανθρώπινη ζωή για τους επιγόνους μας.

Ήτοι απαιτείται προσπάθεια για τον εξανθρωπισμό της ανθρωπότητας, να σεβόμαστε τις διαφορές των άλλων συγχρόνως με την υποστήριξη της ταυτότητάς μας. Την ανάπτυξη ενσυναίσθησης, κατανόησης και αλληλεγγύης με τους λοιπούς συνανθρώπους μας. Κοντολογίς, η **ανθρωποθητική** ενέχει την ελπίδα για ολοκλήρωση της ανθρωπινότητας, ως πλανητικής συνείδησης και υπηκοότητας. **Ενέχει πόθο και θέληση**, αλλά και ένα **στοίχημα ζωής με αβέβαιο αποτέλεσμα**, οπωσδήποτε απόλυτα αναγκαίο για ένα καλύτερο μέλλον των ανθρώπων.

Η δημοκρατία βασίζεται στον **έλεγχο των οργάνων της εξουσίας από τους εξουσιαζόμενους** και έτσι περιορίζει την υποδούλωση που προκαλεί η εξουσία που δεν υπόκειται σε ανάδραση.

Η δημοκρατία είναι κάτι παραπάνω από ένα **πολίτευμα**. Συνιστά έναν **ζωντανό οργανισμό** αναπαραγωγής και ανατροφοδότησης **αυτοοργανούμενο**. Είναι η συνεχής αναγέννηση ενός πολύπλοκου και αναδραστικού βρόχου: **πολίτες παράγουν τη δημοκρατία που παράγει πολίτες!**

Αντίθετα από τις δημοκρατικές κοινωνίες, οι οποίες λειτουργούν χάρη στο **αίσθημα ευθύνης** των πολιτών τους, που εμπνέουν στα άτομα και στις ελευθερίες που τους προσφέρουν, οι δεσποτικές ή ολοκληρωτικές κοινωνίες κάνουν τα άτομα απλούς **υπηκόους**. **Στη δημοκρατία το άτομο είναι πολίτης, νομικό πρόσωπο και πρόσωπο ευθύνης.** Εκφράζει τις επιθυμίες και το συμφέρον του, αλλά από την άλλη πλευρά δείχνει την **υπευθυνότητα και αλληλεγγύη στην πολιτεία**.

Η δημοκρατία δεν μπορεί να οριστεί με απλό τρόπο. **Η κυριαρχία των πολιτών περιέχει συγχρόνως τον αυτοπεριορισμό της κυριαρχίας αυτής μέσω της υπακοής στους νόμους και της μεταφοράς της εξουσίας της στους εκλεγμένους.** Επίσης η δημοκρατία περιέχει συγχρόνως τον αυτοπεριορισμό της εξουσίας του κράτους, μέσω της **διάκρισης των εξουσιών, την εγγύηση των ατομικών δικαιωμάτων και την προστασία της ιδιωτικής ζωής.**

Η δημοκρατία έχει προφανώς **ανάγκη τη συναίνεση της πλειονότητας των πολιτών και το σεβασμό των δημοκρατικών κανόνων.** Έχει την ανάγκη για **καλή πίστη του μεγαλύτερου μέρους των πολιτών στη δημοκρατία.** Αλλά, ταυτόχρονα, με τη συναίνεση, η δημοκρατία χρειάζεται τον εν μέτρω **ανταγωνισμό και τη διαφορετικότητα.** Η **διαφορετικότητα** συνιστά ζωτικής σημασίας χαρακτηριστικό κλειδί λειτουργίας της δημοκρατίας. **Διαφορετικότητα των συμφερόντων, καθώς και των ιδεών.**

Σεβασμός της διαφορετικότητας σημαίνει ότι η δημοκρατία **δεν μπορεί να ταυτιστεί με τη δικτατορία της πλειονότητας** πάνω στις μειονότητες. Πρέπει να περικλείει το

δικαίωμα των μειονοτήτων και όσων διεκδικούν δικαίωμα έκφρασης και ύπαρξης, πάντα μέσα στο πλαίσιο του νόμου λειτουργίας της δημοκρατίας. Όπως στη Φύση **πρέπει να προστατευτεί η βιόσφαιρα με τη διατήρηση της ποικιλότητας, έτσι πρέπει να προστατευτεί και η διαφορετικότητα των πηγών και μέσω ενημέρωσης, πάντα μέσα στα καλώς εννοούμενα μέτρα ηθικής τάξης.**

Η δημοκρατία έχει συγχρόνως ανάγκη από **αντιθέσεις και συγκρούσεις** ιδεών και απόψεων, καθόσον δίνουν την **ζωικότητα και την παραγωγικότητα**, μέσα όμως στο πλαίσιο του νόμου, **ώστε να μη διαλυθεί ο κοινωνικός ιστός και παύσει να λειτουργεί ο δημοκρατικός θεσμός.**

Οι εκλογές ορίζουν τον νικητή, ο οποίος σε αντάλλαγμα υποχρεούται να λογοδοτήσει για την εφαρμογή των ιδεών του απαιτώντας συγχρόνως συναίνεση, διαφορετικότητα και σύγκρουση. Η δημοκρατία είναι ένα **πολύπλοκο σύστημα πολιτικής και πολιτισμικής ζωής** που τρέφεται από την πνευματική **αυτονομία των ατόμων**, από την **ελευθερία γνώμης και έκφρασης**, αλλά και από την **υπευθυνότητά τους ως πολίτες.** **Πρόσωπα** που τρέφονται πνευματικά από το τρίπτυχο: **Ελευθερία-Ισότητα -Αδελφοσύνη**, το οποίο όμως επειδή ενέχει συγκρουσιακό χαρακτήρα για να γίνει δημιουργικό πρέπει **να βιώσει ένα οικογενειακό κλίμα συμβίωσης και μέτρου.**

Η δημοκρατία συνιστά ένα **πολύπλοκο πολιτικό σύστημα**, γιατί ζει από τις πολλαπλότητες. Τους συναγωνισμούς και τους ανταγωνισμούς, αλλά παρά ταύτα συγκροτεί **μία ζωντανή και ισχυρή κοινότητα. Μια ένωση αρμονίας και δυσαρμονίας.** Πάντα λειτουργεί σε ένα κρίσιμο σημείο, τη **χρυσή τομή των συσχετισμών.** **Συνιστά κοινωνική ανάδυση. Συνιστά συλλογική αρετή!** Είναι μια ποιοτική κορυφή, όπως όλες οι αρετές, γι' αυτό απαιτεί καταβολή συνεχούς και τεράστιας δύναμης των μελών της για να κατανικήσουν τις ατομικές αδυναμίες που αναδύονται κυρίως από το ιδιωτικό και προσωπικό ή κλειστό ομαδικό συμφέρον.

Ακριβώς γι' αυτό, θαρρούμε ότι μόνο η ευρεία και **ολιστική παιδεία** μπορεί να καλλιεργήσει το κοινωνικό έδαφος, ώστε να αναπτυχθούν οι δημοκρατικές απαιτήσεις και αντιλήψεις...**Εδώ είναι η κρίσιμη λειτουργία ενός αυθεντικού δημοκρατικού δημιουργικού διαλόγου μεταξύ πολιτών με προσωπικότητα και αίσθημα ευθύνης.**

Όλα τα σημαντικά χαρακτηριστικά της δημοκρατίας πρέπει να βρίσκονται σε ένα **διαρκή δημιουργικό διάλογο** που τα ενώνει με τρόπο συμπληρωματικό όρους, που είναι ανταγωνιστικοί: **συναίνεση/σύγκρουση, ελευθερία-ισότητα-αδελφοσύνη, ιδεολογικοί ανταγωνισμοί/ εθνική ενότητα...**

Η υγιής δημοκρατία αναδύεται ακριβώς λόγω της κοινής συνείδησης των πολιτών ότι ανήκουν σε ένα ενιαίο σύνολο, που η διαφορετικότητα αγγίζει πάντα την ενότητα. (συνέχεια στο επόμενο).

Δημήτρης Κ. Μπάκας
27 Απρ. 2023